

ΛΑΤΙΝΙΚΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΘΕΜΑ:
LECTIO XXXIX

Δανάη Γεωργιάδου, Σύμβουλος Λατινικών, Β.Δ.Α'
Μ.Α. στην Κλασική Φιλολογία

Υπεύθυνη ΕΜΕ: Μάρω Μελανίδου

Το πιο κάτω υλικό συμπληρώνει αυτό που ήδη περιέχεται στην ιστοσελίδα του ΥΠΑΝ,
στη διεύθυνση:

http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/latinika/ypost_yliko_c_lyk.html

ΜΑΘΗΜΑ XXXIX (Lectio undequadragesima)

ΕΝΑ ΠΡΟΤΥΠΟ ΙΔΑΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Υποθετικός λόγος:

Υπόθεση (=δευτερεύουσα υποθετική πρόταση) + Απόδοση (=κύρια πρόταση)

- **REALIS: Υπόθεση πραγματική («ανοικτή»):**

Υ: si (αρνητ. nisi) + οριστική κάθε χρόνου

Α: οποιαδήποτε έγκλιση

Οι πιο συνήθεις μορφές:

1) για το παρόν: **Υ:** si (αρνητ. nisi) + οριστική ενεστώτα

Α: οριστική ενεστώτα

2) για το παρελθόν: **Υ:** si (αρνητ. nisi) + οριστική παρατατικού

Α: οριστική παρατατικού

3) για το μέλλον (προσδοκώμενο του πραγματικού):

Υ: si (nisi) + οριστική μέλλοντα / τετελ. μέλλοντα

Α: οριστική μέλλοντα

- **IRREALIS: Υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα (απραγματοποίητο):**

για το παρόν: **Υ:** si (αρνητ. nisi) + υποτακτική παρατατικού

Α: υποτακτική παρατατικού

για το παρελθόν: **Υ:** si (αρνητ. nisi) + υποτακτική υπερσυντελικού

Α: υποτακτική υπερσυντελικού

Μεικτές μορφές: 1) **Υ:** si (αρνητ. nisi) + υποτακτική παρατατικού

Α: υποτακτική υπερσυντελικού

→ το απραγματοποίητο, όπου η υπόθεση αναφέρεται στο παρόν
και η απόδοση στο παρελθόν

2) **Υ:** si (αρνητ. nisi) + υποτακτική υπερσυντελικού

Α: υποτακτική παρατατικού

→ το απραγματοποίητο, όπου η υπόθεση αναφέρεται στο παρελθόν
και η απόδοση στο παρόν

- **POTENTIALIS: Υπόθεση δυνατή ή πιθανή για το παρόν-μέλλον:**

Υ: si (αρνητ. nisi) + υποτακτική ενεστώτα

Α: υποτακτική ενεστώτα

Ελλειπτικός υποθετικός λόγος:

εισάγεται με τα: **si non, si minus** (πρβ. ΑΕ εἰ δέ μή)

Να αναγνωρίσετε τους πιο κάτω ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ.

1. Et si habet Asia suspiciōnem quandam luxuriae, Murēnam laudāre debēmus, quod Asiam vidit sed in Asiā continenter vixit. (μάθημα XXX)
2. quae iacērent in tenebris omnia, nisi litterārum lumen accederet. (μάθημα XXXII)
3. Si marmor illi obtulisses, si viliōrem materiam, fecisset tale, quale ex illā fieri optimum posset. (μάθημα XXXIX)
4. Eōdem modo sapiens virtūtem, si licēbit, in divitiis explicābit, si minus, in paupertāte; si poterit, in patriā, si minus, in exilio; si poterit, imperātor, si minus, miles; si poterit, integer, si minus, debilis. (μάθημα XXXIX)
5. quorum auctoritātem secūti multi, non solum improbi verum etiam imperīti, si in hunc animadvertissem, crudeliter et regie id factum esse dicerent. (μάθημα XLII)
6. Ergo ego nisi peperissem, Rōma non oppugnarētur; (μάθημα XLIII)
7. nisi filium habērem, libera in liberā patriā mortua essem. (μάθημα XLIII)
8. at contra hos, si pergis, aut immatūra mors aut longa servitus manet. (μάθημα XLIII)
9. Quodsi forte, ut fit plerumque, cecidērunt, tum intellegitur, quam fuerint inopes amicōrum. (μάθημα XLIV)
10. Si quid durius ei videbātur, quod imperandum militibus esset, a cervā sese monitum esse praedicābat. (μάθημα XLVIII)

Εξηρητημένοι υποθετικοί λόγοι

1. Neminem credideritis patriae consultūrum esse, nisi vos ipsi patriae consulueritis. (μάθημα XXV)
2. In eum locum res deducta est, ut, nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit, salvi esse nequeāmus. (μάθημα XXXVII)
3. Nunc intellego, si iste in Manliāna castra pervenerit, quo intendit, neminem tam stultum fore, qui non videat coniuratiōnem esse factam, neminem tam improbum, qui non fateātur. (μάθημα XLII)
4. Legātum monet ut, si adire non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat. (μάθημα XLV)
5. experīri enim volui, quam aequo animo me ferro essem interemptūra, si tibi consilium non ex sententiā cessisset». (μάθημα XLIX)

Άλλες περιπτώσεις

1. multaue uterque dux fēcit armātus, quae idem togātus fieri prohibuisset. (μάθημα XXXIII)
2. Quamcumque fortūnam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet. (μάθημα XXXIX)
3. Curat et providet nē, interceptā epistulā, nostra consilia ab hostibus cognoscantur. (μάθημα XLV)

Υποθετικός λόγος: _____

Υπόθεση: _____

Απόδοση: _____

Είδος: _____

Λεξιλόγιο

sapiens -ntis: σοφός (sapio, sapivi, sapere, γ') / paupertas -ātis, θ.3: φτώχεια / dolor -ōris, αρ.3: πόνος / prohibeo, -hibēi, -hibētum, -hibēre, β': εμποδίζω, μπαίνω στον δρόμο κάποιου / nec... nec... nec...: ούτε... ούτε / is, ea, id (αντ. δεικτ.επαναλ.) / qui, quae, quod (αντ. αναφ.) / ille, illa, illud (αντ. δεικτ.): αυτός / res, rei, θ.5: πράγμα / imperitus -a -um: άπειρος / avertō, -verti, -versum, -vertēre (ab + verto): βγάζω κάποιον από τον δρόμο του / praiceps -cipitis: προπετής, ορμητικός, σφοδρός, αυτός που πέφτει με το κεφάλι (prae + caput) / ago, egi, actum, agere, γ': άγω / aliquem praecipitem ago: σπρώχνω κάποιον με το κεφάλι στον γκρεμό / premo, pressi, pressum, premere, γ': καταβάλλω, πιέζω / mala -ōrum, ουδ.2: συμφορές (εδώ: αφαιρ. ποιητ. αιτίου) / utor, usus sum, uti, αποθ.γ': χρησιμοποιώ / utitur: (αντίθετα) τις χρησιμοποιεί! / ebur -ōris, ουδ.3: ελεφαντόδοντο / tantum (επίρρ.): μόνο / scio, scivi (scii), scitum, scire, δ': γνωρίζω, μαθαίνω / facio, feci, factum, facere, γ': κάνω / simulacrum -i, ουδ.2: ομοίωμα, εικόνα, άγαλμα / quoque (επίρρ.): επίσης / aes, aeris, ουδ.3: χαλκός, χρήματα, μπρούντζος / marmor -ōris, ουδ.3: μάρμαρο / obfero (offero), obtuli, oblatum, obferre (ob + fero + δτκ.), γ': φέρνω κάτι σε κάποιον / vilis -is -e: ευτελής / bonus -a -um → melior -ius → optimus -a -um / materia -ae, θ.1: υλικό (και materies -ei, θ.5) / fio, factus sum, fieri, γ': γίνομαι / talis -is -e ...qualis -is -e: τέτοιος... όποιος / virtus -ūtis, θ.3: αρετή / licet, licuit (licitum est), licere (απρόσ.), β': επιτρέπεται, είναι δυνατό / explico, α': αναπτύσσω, εκφράζω / modus -i, αρ.2: τρόπος / divitiae -ārum, θ.1: πλούτη (pl.t.) / possum, potui, posse: δύναμαι, μπορώ / exilium -i, ουδ.2: εξορία / imperator -ōris, αρ.3: στρατηγός / miles -ītis, αρ.3: στρατιώτης / integer, integra, integrum: υγιής, αρτιμελής / debilis -is -e: αδύναμος, ανάπηρος / quicumque, quaecumque, quodcumque (αναφ. αοριστολ. αντων.): οποιοσδήποτε / memorabilis -is -e: αξιομνημόνευτος / efficio, -feci, -fectum, -ficere (ex + facio), γ': κατορθώνω, δημιουργώ / aliquis (aliqua ή aliqua), aliquid: κάποιος (αόρ. ουσ. αντ.) / aliqui, aliqua, aliquod (αόρ. επιθ. αντ.) / non multum ή paulum → minus → minime: λίγο

Ενδεικτικές δραστηριότητες
(για την τάξη ή / και το σπίτι)

1. Να γράψετε τη μετάφραση του κειμένου του μαθήματος XXXIX.

2. Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τις πιο κάτω προτάσεις.

Sapientem nec dolor prohibet, nec eae res, quae imperitos avertunt et praecipites agunt.

Tu illum premi putas malis? Utitur!

Si marmor illi obtulisses, si viliozem materiam, fecisset tale, quale ex illa fieri optimum posset.

Sapientem virtutem, si poterit, integer explicabit, si minus, debilis.

3. Να κάνετε χρονική αντικατάσταση των πιο κάτω τύπων.

avertunt, agunt, sciebas, obtulissemus, fecissetis, explicabit, poterunt, potuerint, efficies, utitur, accipiemini, acciperemini

Προσοχή στα πιο πάνω ρήματα!

Θυμηθείτε: Πότε φεύγει και πότε μένει ο χαρακτήρας -i-

4. Να μεταφέρετε στα Λατινικά την πιο κάτω πρόταση.

Οι άνθρωποι καταβάλλονται από τις συμφορές και δεν μπορούν να αναπτύξουν την αρετή.

5. Να μεταφέρετε τους υποθετικούς λόγους στα είδη που ζητούνται και να τους μεταφράσετε στα Ελληνικά.

Si marmor illi obtulisses, si viliores materiam, fecisset tale: α' στο παρόν
α' στο μέλλον
β' στο παρόν
γ'

Eodem modo sapiens virtutem, si licebit, in divitiis explicabit: α' στο παρόν
β' στο παρόν
β' στο παρελθόν

6. Να μεταφράσετε στα ελληνικά τους πιο κάτω υποθετικούς λόγους και να αναγνωρίσετε το είδος τους.

Si dies est, lucet.

Si pecuniam haberem, darem.

Hoc primum videamus, si placet.

Si quis id fecisset, imprudentem eum esse dixisset.

7. Να αναγνωρίσετε τους παρακάτω τύπους των επιθέτων και να τους μεταφέρετε στους άλλους δύο βαθμούς. Να κάνετε το ίδιο και για τα 3 γένη: debilis, memorabile, optimum.

8. α) Να γράψετε λίγα λόγια για τη στωική φιλοσοφία στην Ελλάδα και τη Ρώμη.

β) Να μιλήσετε για τη στάση και τη συμπεριφορά του σοφού (sapiens) ανθρώπου κατά τους στωικούς φιλοσόφους.

γ) Να αναπτύξετε τη σημασία της σοφίας (sapientia) για τη ζωή του ανθρώπου.

9. Να σκεφτείτε και να γράψετε, για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου, αν υπάρχουν λέξεις:

- ομόρριζες με αυτήν στα Αρχαία Ελληνικά και/ή
- παράγωγες από αυτήν σε νεότερες – νεολατινικές γλώσσες (Αγγλικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ισπανικά κτλ)